

معیارهای انتخاب و آماده‌سازی حکمرانان تربیتی بر اساس آموزه‌های بیانیه گام دوم انقلاب

مهدی نامداری پژمان، سیده‌فاطمه موسوی تازه‌آبادی

چکیده. بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، به عنوان سندی جامع، آینده‌نگر مبتنی بر بهره‌گیری از تجربیات زیسته مسیر راه حکمرانان جامعه را ترسیم کرده است. مقام معظم رهبری در آستانه چهل سالگی انقلاب اسلامی ایران با اعلان این بیانیه تکلیف و راهبردهای آتی کشور را بیان فرمودند. هدف این پژوهش، واکاوی دلالت‌های بیانیه گام دوم به منظور گزینش، تربیت و نگهداشت حکمرانان تربیتی بود. با بهره‌گیری از پژوهش کیفی و رویکرد تحلیل محتوا، تحلیل مضمون متن بیانیه گام دوم صورت گرفت. روند مصاحبه و کدگذاری با استفاده از کدگذاری مجدد بررسی و پایایی بین کدگذاران ۷۹ به دست آمد که پایایی مطلوبی است. برای بررسی روایی نیز از روش درگیری طولانی مدت و پرسش و جستجوگری از همکاران استفاده شد. بررسی و تحلیل داده‌ها حاکی از آن بود که معیارهای انتخاب، نگهداشت و تربیت حکمرانان تربیتی، شامل ده مقوله اصلی مدیریت جهادی، اخلاق مداری، عدالت‌ورزی، طهارت اقتصادی، انقلابی‌گری، سبک زندگی اسلامی-ایرانی، معنویت‌گرایی، تخصص‌گرایی، جوان‌گرایی و گذشته‌کاوی است. بر اساس یافته‌ها پیشنهادهایی مرتبط با هدف پژوهش ارائه شد.

کلیدواژگان: ح بیانیه گام دوم، حکمرانان تربیتی، گزینش حکمرانان، تربیت حکمرانان.

Criteria for Selecting and Preparing Educational Governors Based on the Teachings of the Second Step of the Revolution Statement

Mehdi Namdari Pejman^{1*}, Seyyedeh Fatemeh Mousavi²

¹ Lecturer of Farhangian University, Ph.D. in Educational Management, Farhangian University, Tehran, Postal Code 1998963341, Iran, namdaripejman@gmail.com

² Head of Department of Educational Departments, MSc in Women's Studies Farhangian University, Tehran, Postal Code 1998963341, Iran, moosavi38291@yahoo.com

Corresponding author: Mehdi Namdari Pejman, namdaripejman@gmail.com
Copyright © 2019 The First National Congress of Governance. All rights reserved.

Abstract. The Second Step Statement of the Islamic Revolution, as a comprehensive, forward-looking document based on the lived experiences has outlined the path for the rulers of society. On the eve of the forty-year anniversary of the Islamic Revolution, the Supreme Leader of the Islamic Republic proclaimed this statement and the country's future strategies. The purpose of this study was to analyze the implications of the Second Step Statement for the selection, training and retention of educational rulers. Using qualitative research and content analysis approach, the content of the statement of the second step statement was analyzed. The interviewing and coding process was performed using re-coding and reliability among the 79 coders was obtained, which is a desirable reliability. The validity of the questionnaire was also assessed by long-term involvement of the participants. The analysis and analysis of the data indicated that the criteria for selection, retention and upbringing of educational rulers, including ten main categories of jihadist management, orthodox ethics, justice, economic purity, revolutionary, Islamic-Iranian lifestyle, spirituality Specialism, specialism, youthfulness and past mining. Based on the findings, some suggestions related to the purpose of the study were presented.

Keywords: Second Steps, Training of Rulers, Ruler Selection, Ruling Training.

۱- مقدمه

حکمرانی، مقوله‌ای است که همواره مورد توجه و دغدغه بشر بوده است. سرشت اجتماعی بشر همیشه او را به این موضوع سوق می‌داده است که برای کامیابی بیشتر باید تحت مدیریت واحد حرکت کند. مدیریت واحد نیز در سطح کلان مسئله حکمرانی را

به میان می‌کشد (درزی و صدریه، ۱۳۹۴). عمل حکمرانی به عنوان پدیداری عام، هر آنجایی وجود دارد که مردم بخواهند در کنار هم زیست کنند. به این ترتیب تکوین مناسباتی از حکمرانی، وجه جدا ناشدنی یا همیشه حاضر حیات جمعی است. صرف نظر از نوع ترتیبات مستقر حکمرانی، اصل وجود آن، محکوم به حکم ضرورت است. هر چند عمل حکمرانی وجهی اساسی از حیات تمامی گروه‌های انسانی است، در عصر مدرن، این مفهوم بیش از همه با نوع خاصی از زندگی گروهی گره خورده که در ادبیات سیاسی معاصر، دولت نامیده می‌شود (بالوی و بیات کمیتکی، ۱۳۹۳).

حکمرانی از آن جهت می‌تواند موجب سعادت و پیشرفت باشد که خوب باشد. حکمرانی خوب از عناصر و معیارهایی چون شفافیت، مسئولیت، پاسخگویی، مشارکت، حاکمیت قانون و انعطاف‌پذیری تشکیل شده است (کمیسیون تحلیل حقوق بشر^۱، ۲۰۰۴: ۶۴). اصول مزبور در همان حال شاخص‌ها و مصادیق تحقق آن نیز هستند، به این معنا که جلوه خارجی و احراز حکمرانی خوب را می‌توان در قالب این اصول مشاهده و شناسایی کرد. از آن‌جا که این آموزه مقتبس از مجامع غربی است، امکان اجرایی شدن آن در جوامع اسلامی محل اختلاف نظر است.

مخالفان تأکید دارند اصول حکمرانی منبعث از اسناد بین‌المللی در تعارض با مفاهیم اسلامی هستند و از این منظر تحقق آن را نه مطلوب و نه ممکن می‌دانند. بعضی دیگر از مخالفان ضمن اصالت دادن به اصول حکمرانی خوب و ترجیح آن‌ها، تحقق اصول مذکور را با مفاهیم اسلامی ناظر بر حاکمیت و ساختار جمهوری اسلامی ناسازگار می‌دانند (مفتح، قاسمی و کردنژاد، ۱۳۹۴). از سویی دیگر، همراهان بر این باورند، ظرفیت لازم برای دستیابی به این اصول در جوامع اسلامی از جمله قانون اساسی ایران وجود دارد (قلی‌پور، ۱۳۸۹: ۲۹۴). فی‌الواقع این دسته بدون در نظر گرفتن مبانی اسلام در باب حکومت و حکمرانی، اجرایی شدن اصول حکمرانی خوب را با همان مبانی مورد نظر طراحان ممکن می‌دانند.

حکمرانی به صرف، ناظر به حکومت و دولت نیست، بلکه جامعه را نیز در بر می‌گیرد و دولت یکی از بازیگران آن و حتی بازیگر اصلی آن است. جوهره اصلی حکمرانی را تعامل یا روابط اعتماد آمیز بین دولت، بخش خصوصی و در نهایت جامعه مدنی که سازمان‌های مردم‌نهاد هستند که واسطه بین مردم و دولت می‌شوند، تشکیل می‌دهد (مفتح، قاسمی و کردنژاد، ۱۳۹۴). در قرآن کریم برای اشاره به حکمرانی لفظ «حکم» به کار رفته است. برای مثال در آیه شریفه ۲۶ سوره ص «يَا دَاوُودُ اٰنَا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْاَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ» شیوه قضاوت که شاخه‌ای از حکمرانی است مطرح شده و امر به قضاوت توأم با عدالت می‌نماید. در آموزه‌های قرآنی حکمرانی به عنوان روش اعمال قدرت یا حاکمیت با مسأله امامت و ولایت گره خورده است. در برخی آیات قرآن، جایگاه ولایت که همان سرپرستی سیاسی و اجتماعی است اختصاص به خدا و رسول او و مؤمنان یافته است (مائده، آیه ۵۵).

جمهوری اسلامی ایران، بر اساس آموزه‌های قرآن کریم و سیره معصومین علیهم‌السلام و بر پایه اصول اسلامی در بهمن ۱۳۵۷ نوع خاصی از حکومت را رقم زد که نمود آن در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران قابل مشاهده است. بعد از انقلاب اسلامی، قوانین و مقررات موضوعه کشور، تحت لوای این نوع نگرش تغییر پیدا کرد. یکی از جایگاه‌های بنیادین هر نظامی، نظام آموزش و پرورش است که در دو بخش عمومی و عالی تقسیم‌بندی شده است. حکمرانی چنین بخش مهمی از جامعه نیازمند کارگزاری فکور، دانا و شایسته است. چرا که این دو بخش قوه عاقله هر جامعه و تربیت کننده عقل اجتماعی آن است، از این رو، حکمرانی خوب در بخش آموزش کشور اهمیت دوچندان دارد. حکمرانان آموزشی، به عنوان سیاست‌گزاران، تصمیم‌گیران و مجریان منویات موجود در اسناد فرادستی و بیانات مقام معظم رهبری نیازمند توجه و مذاقه در انتخاب، تربیت و نگهداشت هستند.

بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی که در بهمن ۱۳۹۷ در آستانه پایان چهل سالگی اول و شروع دوره بعدی از سوی مقام معظم رهبری ابلاغ شد (مندرج در سایت Khamenei.ir) درحقیقت، ترسیم چشم‌انداز آتی کشور مبتنی بر تحلیل گذشته است. در این بیانیه آمده است که «انقلاب وارد دومین مرحله‌ی خودسازی و جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی شده است». گام دومی که باید در چارچوب «نظریه‌ی نظام انقلابی» و با «تلاش و مجاهدت جوانان ایران اسلامی» به‌سوی تحقق آرمان «ایجاد تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی (ارواح‌نفاذه)» برداشته شود. در این بیانیه سه نوع مخاطب دیده می‌شود: دشمنان، مسئولان و جوانان. این بیانیه با تبیین متفاوت، در عین نوآوری و خلاقیت، با بهره‌مندی از رویکردی تاریخی و مستند، و با روایتی

زیبا و خوش ساخت از اصل انقلاب اسلامی، چالش‌ها، بحران‌ها، عبرت‌ها، دستاوردها و ظرفیت‌ها، با روند پژوهی سیر به سوی تمدن نوین اسلامی و تکیه بر شناخت مزیت‌های کلیدی و الزامات جهش در چله دوم انقلاب، ضمن تجویز راهبردهای اساسی، با تصریح به الزامات درونی و حفظ ساحت بیرونی، نوید بخش تحولات عمیق و گسترده‌ای است. با بررسی محتوای بیانییه می‌توان گفت بیانییه عصاره‌ای برساخته از نگاه، فکر، نظام اندیشه‌ای، باورها، آرزوها و دغدغه‌های پدرا نه (علی‌اکبری، ۱۷ فروردین ۱۳۹۸). در بیانییه، آرزوها و آرمان‌های بزرگ ملت ایران، مسیر طی شده، شرایط کنونی و مسیر پیش رو در چهارچوب هفت دستاورد کلان، هفت ثمره راهبردی و هفت توصیه ماموریتی در قالب دو رکن بیان شده است:

۱. مدنظر قرار دادن امید واقع‌بینانه و خوش‌بینی مومنانه برخاسته از خودآگاهی، خودباوری، ایمان به خدای متعال، شناخت سنت‌های الهی و تجربه شگرف انقلاب اسلامی؛

۲. بازگشت روح خودباوری به ملت به معنای توانستیم و خواهیم توانست، در نقطه‌ی مقابل تحقیر تاریخی و خودکم‌بینی و از خودبیگانگی ناشی از حاکمیت طاغوت.

با عنایت به این ویژگی‌ها، می‌توان گفت بیانییه گام دوم با نگاهی ژرف، عمیق و مبتنی بر منطق، در صورت و سیرت دارای نظم منطقی و خط‌مشی‌ای فکرائگیز و باور پذیر و مستدل و مستند به سنت‌های الهی و تجربه‌های روشن تاریخی مسیر را برای حکمرانان و کارگزاران روشن ساخته است. در بین حکمرانان، حکمرانان دانشگاهی و آموزش و پرورشی به عنوان پیشگامان تربیت کشور نیازمند بازخوانی و روایتگری بیانییه گام دوم هستند، تا با بهره‌گیری از منویات آن، گام‌های اساسی برای دستیابی به قله‌های رفیع انقلاب بردارند. بر این اساس در این پژوهش هدف آن است که تا با تحلیل کیفی و پژوهشی، مضامین نهفته در سند را شناسایی و به عنوان راهنمای عمل در اختیار حکمرانان تربیتی قرار دهد.

۲- روش

پژوهش حاضر بر اساس هدف، کاربردی و از منظر روش اجرا، توصیفی (غیر آزمایشی) از نوع اکتشافی است. زیرا بر اساس هدف پژوهش، برای شناسایی دلالت‌های بیانییه گام دوم انقلاب اسلامی بر شناسایی، تربیت و ارزیابی حکمرانان آموزشی باید متن اصلی بیانییه توصیف و تحلیل شود. از منظر روش گردآوری اطلاعات، روش کیفی و رویکرد تحلیل محتوای کیفی^۱ مورد استفاده قرار گرفت. در این طرح، با این پیش‌فرض که باید امکان داد تا نظریه از داده تکوین یابد، نه اینکه مقوله‌های ویژه‌ای را مورد تأکید قرار داد (بازرگان، ۱۳۹۸)، سعی شد دلالت‌ها از تحلیل بیانییه استخراج شود.

در شناسایی مؤلفه‌ها (دلالات) با این هدف که اطلاعات و مقوله‌ها باید از متن اصلی به دست آید، جامعه شامل متن اصلی بیانییه گام دوم مندرج در سایت مقام معظم رهبری به نشانی Khamenei.ir بود.

روش تحلیل داده‌ها و اطلاعات، تحلیل مضمون^۲ بود که روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است (بران و کلارک^۳، ۲۰۰۶). به بیان محمدپور (۱۳۹۲) تحلیل مضمون تحلیلی مبتنی بر استقرای تحلیلی است که در آن محقق از طریق طبقه‌بندی داده‌ها و الگویابی درون داده‌ای و برون داده‌ای به یک سنخ‌شناسی تحلیلی دست می‌یابد. به عبارتی تحلیل مضمون عبارت است از عمل کدگذاری و تحلیل داده‌ها با این هدف که داده‌ها چه می‌گویند. علت استفاده از این روش تعیین مضامین و مقوله‌های مرتبط با دلالت‌های بیانییه برای شناسایی، تربیت و ارزیابی حکمرانان آموزشی بود.

مانند همه انواع دیگر تحلیل داده‌های پژوهشی، صحت نتایج تحلیل محتوای یک مصاحبه به پایایی و روایی نوع تحلیل یافته‌ها بستگی دارد؛ بنابراین محاسبه پایایی فرایند کدگذاری شامل دسته‌بندی یا مرتبط کردن واحدهای پژوهش در قالب مقولات، برای انجام یک تحلیل موفق، مهم است. میزان بالای پایایی، دست کم چیزی است که برای انسجام و صحت تحلیل محتوای مصاحبه‌ها نیاز است. وجود هرگونه ناسازگاری در کدگذاری مصاحبه‌ها، یکی از منابع بالقوه ایجاد خطا و کاهش پایایی داده‌هاست (باون و باون^۴، ۲۰۰۸). واژه پایایی^۵ برای نشان دادن رابطه بین کدگذاران (داوران) در نتایج کدگذاری‌شان و یا دوبار

1. Quality content analysis
2. Thematic analysis
3. Braun & Clarke
4. Bowen & Bowen
5. Reliability

کدگذاری توسط یک کدگذار (شاخص ثبات) به کار می‌رود. برای محاسبه پایایی بین کدگذاران، ضریب توافق درصدی استفاده شد که مقادیر بالای ۰/۷۰ مطلوب گزارش شده است (خواستار، ۱۳۸۸). بدین منظور، متن پیاده شده تحلیل به صورت تصادفی به سه نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه که در زمینه تحقیق کیفی در زمینه‌های آموزشی و اجتماعی دارای چندین تألیف و اثر بودند ارائه شد و از ایشان خواسته شد تا آن‌ها را کدگذاری کنند. نتیجه حاصل از این کدگذاری نشان داد پایایی بین کدگذاران، ۷۹ به دست آمد که پایایی مطلوبی است.

در پژوهش‌های کیفی به جای واژه‌روایی از واژه‌های دقت و صحت داده‌ها استفاده می‌شود. گوبا و لینکلن چهار روش را برای تأیید صحت و درستی داده‌ها پیشنهاد کرده‌اند که از سوی بسیار از پژوهشگران کیفی مورد استفاده قرار گرفته‌اند. این چهار روش عبارتند از اعتبار، قابلیت اطمینان، تأییدپذیری و انتقال‌پذیری که در این مطالعه بر رعایت آن‌ها به شرح ذیل سعی شده است. برای اعتبار مطالعه می‌توان از روش‌های مختلف مانند درگیری طولانی مدت، مشاهده مداوم، سه‌سوسازی، پرسش و جستجوگری از همکاران و کاوش به وسیله افراد مطالعه استفاده کرد (هالووی و ویلر، ۲۰۱۰). در این پژوهش، از روش درگیری طولانی مدت و پرسش و جستجوگری از همکاران استفاده شد. به لحاظ ارتباط موضوع با شرایط کاری درگیری طولانی مدتی با داده‌ها وجود داشت. بدین صورت که متن اصلی به دقت مطالعه می‌شد (چندین و چند بار). در این مدت یادداشت‌برداری‌هایی از پیام‌ها و فحوای متون انجام می‌گرفت. علاوه بر این از یک محقق باتجربه در پژوهش کیفی در فرایند کدگذاری و برداشت‌های متنی نظرخواهی و مشورت گرفته شد. سه پاراگراف اول، با همکاری وی کدگذاری شد. برای کاوش به وسیله افراد مطالعه، متن تحلیل‌ها و کدبندی‌های در اختیار چند تن از اعضای هیئت علمی متخصص قرار گرفت و خواسته شد تا هرگونه اصلاح، تغییر یا تعدیلی که لازم است، اعمال کنند. در این فرایند، برخی از تعدیل‌ها صورت گرفت.

۳- یافته‌ها

نتایج تحلیل مضمون متن بیانیه در قالب جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱ کدگذاری باز تحلیل مضمون متن بیانیه

کدهای مستخرج	متن بیانیه
۱. خودسازی	 اما انقلاب پُرشکوه ملت ایران که بزرگ‌ترین و مردمی‌ترین انقلاب عصر جدید است، تنها انقلابی است که یک
۲. جامعه‌پردازی	چله‌ی پُرافتخار را بدون خیانت به آرمانهایش پشت سر نهاده و در برابر همه‌ی وسوسه‌هایی که غیر قابل مقاومت به
۳. تمدن‌سازی	نظر می‌رسد، از کرامت خود و اصالت شعارهایش صیانت کرده و اینک وارد دومین مرحله‌ی <u>خودسازی</u> و جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی شده است.
۴. تعهد به آزادی	برای همه‌چیز میتوان طول عمر مفید و تاریخ مصرف فرض کرد، اما شعارهای جهانی این انقلاب دینی از این قاعده
۵. تعهد به اخلاق	مستثنا است؛ آنها هرگز بی‌مصرف و بی‌فایده نخواهند شد، زیرا فطرت بشر در همه‌ی عصرها با آن سرشته است.
۶. تعهد به معنویت	<u>آزادی، اخلاق، معنویت، عدالت، استقلال، عزت، عقلانیت، برادری، هیچ یک به یک نسل و یک جامعه مربوط نیست</u>
۷. تعهد به عدالت	تا در دوره‌ای بدرخشد و در دوره‌ای دیگر افول کند. هرگز نمیتوان مردمی را تصور کرد که از این چشم‌اندازهای
۸. تعهد به استقلال	مبارک دل‌زده شوند. هرگاه دل‌زدگی پیش آمده، از روی گردانی مسئولان از این ارزشهای دینی بوده است و نه از
۹. تعهد به عزت	پایبندی به آنها و کوشش برای تحقق آنها.
۱۰. عقلانیت	
۱۱. تعهد به برادری	
۱۲. حساسیت مثبت به نقدها	انقلاب اسلامی همچون پدیده‌ای زنده و بارآده، همواره دارای انعطاف و آماده‌ی تصحیح خطاهای خویش است، اما
۱۳. دفاع از ارزش‌ها	تجدیدنظرپذیر و اهل انفعال نیست. به نقدها حساسیت مثبت نشان میدهد و آن را نعمت خدا و هشدار به صاحبان
۱۴. جوشش انقلابی	حرفهای بی‌عمل می‌شمارد، اما به هیچ بهانه‌ای از ارزشهایش که بحمدالله با ایمان دینی مردم آمیخته است، فاصله
۱۵. دفاع ابدی از نظریه نظام انقلابی	نمیگیرد. انقلاب اسلامی پس از نظام‌سازی، به رکود و خموشی دچار نشده و نمیشود و میان <u>جوشش انقلابی</u> و نظم سیاسی و اجتماعی تضاد و ناسازگاری نمی‌بیند، بلکه از <u>نظریه‌ی نظام انقلابی</u> تا ابد دفاع میکند.
۱۶. پایبندی به اصول	جمهوری اسلامی، متجبر و در برابر پدیده‌ها و موقعیتهای نو به نو، فاقد احساس و ادراک نیست، اما به اصول
۱۷. حساسیت نسبت به مرزبندی با دشمنان	خود بشدت پایبند و به مرزبندی‌های خود با رقیبان و دشمنان بشدت حساس است. با خطوط اصلی خود هرگز بی‌مبالاتی نمیکند و برایش مهم است که چرا بماند و چگونه بماند. بی‌شک فاصله‌ی میان باید‌ها و واقعیتهای، همواره

متن بیانیه	کدهای مستخرج
وجدان‌های آرمان‌خواه را عذاب داده و می‌دهد، اما این، فاصله‌ای طی‌شدنی است و در چهل سال گذشته در مواردی بارها طی شده است و بی‌شک در آینده، با حضور نسل جوان مؤمن و دانا و پُرانگیزه، با قدرت بیشتر طی خواهد شد.	۱۸. حضور جوانان مؤمن، دانا و پرانگیزه
انقلاب اسلامی ملت ایران، قدرتمند اما مهربان و باگذشت و حتی مظلوم بوده است. مرتکب افراط‌ها و چپ‌روی‌هایی که مایه‌ی ننگ بسیاری از قیام‌ها و جنبش‌ها است، نشده است. در هیچ معرکه‌ای حتی با آمریکا و صدام، گلوله‌ی اول را شلیک نکرده و در همه‌ی موارد، پس از حمله‌ی دشمن از خود دفاع کرده و البته ضربت متقابل را محکم فرود آورده است. این انقلاب از آغاز تا امروز نه بی‌رحم و خون‌ریز بوده و نه منفعل و مردّد. با صراحت و شجاعت در برابر زورگویان و گردنکشان ایستاده و از مظلومان و مستضعفان دفاع کرده است. این جوانمردی و مروّت انقلابی، این صداقت و صراحت و اقتدار، این دامنه‌ی عمل جهانی و منطقه‌ای در کنار مظلومان جهان، مایه‌ی سربلندی ایران و ایرانی است، و همواره چنین باد.	۱۹. ایستادگی در برابر زورگویان ۲۰. دفاع از مظلومان
عزیزان! نادانسته‌ها را جز با تجربه‌ی خود یا گوش سپردن به تجربه‌ی دیگران نمیتوان دانست. بسیاری از آنچه را ما دیده و آزموده‌ایم، نسل شما هنوز نیازموده و ندیده است. ما دیده‌ایم و شما خواهید دید. دهه‌های آینده دهه‌های شما است و شما باید کارآزموده و پُرانگیزه از انقلاب خود حراست کنید و آن را هرچه بیشتر به آرمان بزرگش که ایجاد تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی (ارواح‌نفاذ) است، نزدیک کنید. برای برداشتن گام‌های استوار در آینده، باید گذشته را درست شناخت و از تجربه‌ها درس گرفت؛ اگر از این راهبرد غفلت شود، دروغها به جای حقیقت خواهند نشست و آینده مورد تهدیدهای ناشناخته قرار خواهد گرفت...	۲۱. کارآزموده ۲۲. پرانگیزه ۲۳. حراست از انقلاب ۲۴. ایجاد تمدن نوین اسلامی ۲۵. شناخت درست گذشته ۲۶. درس گرفتن از تجربیات
به‌رغم همه‌ی این مشکلات طاقت‌فرسا، جمهوری اسلامی روزبه‌روز گام‌های بلندتر و استوارتری به جلو برداشت. این چهل سال، شاهد جهادهای بزرگ و افتخارات درخشان و پیشرفتهای شگفت‌آور در ایران اسلامی است. عظمت پیشرفتهای چهل‌ساله‌ی ملت ایران آنگاه بدرستی دیده میشود که این مدّت، با مدّتهای مشابه در انقلابهای بزرگی همچون انقلاب فرانسه و انقلاب اکتبر شوروی و انقلاب هند مقایسه شود. <u>مدیریت‌های جهادی</u> الهام‌گرفته از ایمان اسلامی و اعتقاد به اصل «ما می‌توانیم» که امام بزرگوار به همه ما آموخت، ایران را به عزّت و پیشرفت در همه عرصه‌ها رسانید.	۲۷. مدیریت جهادی ۲۸. اعتقاد به اصل ما می‌توانیم
ثالثاً: <u>مشارکت مردمی</u> را در مسائل سیاسی مانند انتخابات، مقابله با فتنه‌های داخلی، حضور در صحنه‌های ملی و استکبارستیزی به اوج رسانید و در موضوعات اجتماعی مانند <u>کمک‌رسانی‌ها و فعالیت‌های نیکوکاری</u> که از پیش از انقلاب آغاز شده بود، افزایش چشمگیر داد. پس از انقلاب، مردم در مسابقه‌ی خدمت‌رسانی در حوادث طبیعی و کمبودهای اجتماعی مشتاقانه شرکت میکنند.	۲۹. مشارکت اجتماعی ۳۰. فعالیت‌های نیکوکارانه
رابعاً: <u>بینش سیاسی</u> آحاد مردم و نگاه آنان به مسائل بین‌المللی را به گونه‌ی شگفت‌آوری ارتقاء داد. تحلیل سیاسی و فهم مسائل بین‌المللی در موضوعاتی همچون جنایات غرب بخصوص آمریکا، مسئله‌ی فلسطین و ظلم تاریخی به ملت آن، مسئله‌ی جنگ‌افروزی‌ها و رذالت‌ها و دخالت‌های قدرتهای قلدر در امور ملّتها و امثال آن را از انحصار طبقه‌ی محدود و عزلت‌گزیده‌ای به نام روشنفکر، بیرون آورد.	۳۱. بینش سیاسی
سادساً: عیار معنویّت و اخلاق را در فضای عمومی جامعه بگونه‌ای چشمگیر افزایش داد. این پدیده‌ی مبارک را رفتار و منش حضرت امام خمینی در طول دوران مبارزه و پس از پیروزی انقلاب، بیش از هر چیز رواج داد... صف نوبت برای اعتکاف از هزاران جوان و استاد و دانشجو و زن و مرد و صف نوبت برای اردوهای جهادی و جهاد سازندگی و بسیج سازندگی از هزاران جوان داوطلب و فداکار آکنده شد. <u>نماز و حج و روزه‌داری و پیاده‌روی زیارت و مراسم گوناگون دینی و انفاقات و صدقات واجب و مستحب</u> در همه‌جا بویژه میان جوانان رونق یافت و تا امروز، روزبه‌روز بیشتر و باکیفیت‌تر شده است.	۳۲. معنویت ۳۳. اخلاق‌مداری ۳۴. اردوهای جهادی ۳۵. بسیج سازندگی ۳۶. انجام واجبات ۳۷. شرکت در مراسم دینی
و بدانید که اگر بی‌توجهی به شعارهای انقلاب و غفلت از جریان انقلابی در برهه‌هایی از تاریخ چهل‌ساله نمی‌بود - که متأسفانه بود و خسارت‌بار هم بود- بی‌شک دستاوردهای انقلاب از این بسی بیشتر و کشور در مسیر رسیدن به آرمانهای بزرگ بسی جلوتر بود و بسیاری از مشکلات کنونی وجود نمی‌داشت.	۳۸. پایبندی به شعارها و آرمان‌های انقلاب
... دنباله‌ی این مسیر که به گمان زیاد، به دشواری گذشته‌ها نیست، باید با همت و هشیاری و سرعت عمل و ابتکار شما جوانان طی شود. مدیران جوان، کارگزاران جوان، اندیشمندان جوان، فعالان جوان، در همه‌ی میدانهای سیاسی و اقتصادی و فرهنگی و بین‌المللی و نیز در عرصه‌های دین و اخلاق و معنویّت و عدالت، باید شانه‌های خود را به زیر بار مسئولیت دهند، از تجربه‌ها و عبرت‌های گذشته بهره گیرند، <u>نگاه انقلابی و روحیه‌ی انقلابی و عمل جهادی</u> را به کار بندند و ایران عزیز را الگوی کامل نظام پیشرفته‌ی اسلامی بسازند.	۳۹. جوان‌گرایی ۴۰. تخصص‌گرایی ۴۱. نگاه انقلابی ۴۲. روحیه‌ی انقلابی ۴۳. عمل جهادی
مهم‌ترین ظرفیت امیدبخش کشور، <u>نیروی انسانی مستعد و کارآمد</u> با زیربنای عمیق و اصیل ایمانی و دینی است. جمعیت جوان زیر ۴۰ سال که بخش مهمی از آن نتیجه‌ی موج جمعیتی ایجادشده در دهه‌ی ۶۰ است، فرصت	۴۴. نیروی انسانی مستعد ۴۵. نیروی انسانی کارآمد

متن بیانیه	کدهای مستخرج
ارزشمندی برای کشور است...	
اکنون به شما فرزندان عزیزم در مورد چند سرفصل اساسی توصیه‌هایی می‌کنم. این سرفصل‌ها عبارتند از: <u>علم و پژوهش</u> ، <u>معنویت و اخلاق</u> ، <u>اقتصاد</u> ، <u>عدالت</u> و <u>مبارزه با فساد</u> ، <u>استقلال و آزادی</u> ، <u>عزت ملی</u> و <u>روابط خارجی و مرزبندی</u> با دشمن، <u>سبک زندگی</u> .	۴۶. علم و پژوهش ۴۷. معنویت و اخلاق ۴۸. اقتصاد ۴۹. عدالت و مبارزه با فساد ۵۰. استقلال و آزادی ۵۱. عزت ملی ۵۲. روابط خارجی و مرزبندی با دشمن ۵۳. سبک زندگی
اما پیش از همه چیز، نخستین توصیه‌ی من امید و نگاه خوش‌بینانه به آینده است. بدون این کلید اساسی همه‌ی قفلها، هیچ گامی نمیتوان برداشت. آنچه می‌گویم یک امید صادق و متکی به واقعیت‌های عینی است.	۵۴. نگاه خوش‌بینانه به آینده
ما به سوءاستفاده از دانش مانند آنچه غرب کرد، توصیه نمی‌کنیم، اما مؤکداً به نیاز کشور به جوشاندن چشمه دانش در میان خود اصرار می‌ورزیم. بحمدالله استعداد علم و تحقیق در ملت ما از متوسط جهان بالاتر است. اکنون نزدیک به دو دهه است که رستاخیز علمی در کشور آغاز شده و با سرعتی که برای ناظران جهانی غافل‌گیرکننده بود - یعنی یازده برابر شتاب رشد متوسط علم در جهان- به پیش رفته است.	۵۵. دانش‌ورزی
اینجانب همواره به دانشگاه‌ها و دانشگاهیان و مراکز پژوهش و پژوهندگان، گرم و قاطع و جدی در این باره تذکر و هشدار و فراخوان داده‌ام، ولی اینک مطالبه‌ی عمومی من از شما جوانان آن است که این راه را با احساس مسئولیت بیشتر و همچون یک جهاد در پیش گیرید.	۵۶. احساس مسئولیت در تولید علم
شعور معنوی و وجدان اخلاقی در جامعه هرچه بیشتر رشد کند برکات بیشتری به بار می‌آورد؛ این، بی‌گمان محتاج جهاد و تلاش است و این تلاش و جهاد، بدون همراهی حکومتها توفیق چندانی نخواهد یافت. اخلاق و معنویت، البته با دستور و فرمان به دست نمی‌آید، پس حکومتها نمی‌توانند آن را با قدرت قاهره ایجاد کنند، اما اولاً خود باید منش و رفتار اخلاقی و معنوی داشته باشند، و ثانیاً زمینه را برای رواج آن در جامعه فراهم کنند و به نهادهای اجتماعی در این باره میدان دهند و کمک برسانند؛ با کانونهای ضد معنویت و اخلاق، به شیوه‌ی معقول بستیزند...	۵۷. منش و رفتار اخلاقی و معنوی
... اقتصاد البته هدف جامعه‌ی اسلامی نیست، اما وسیله‌ای است که بدون آن نمی‌توان به هدفها رسید. تأکید بر تقویت اقتصاد مستقل کشور که مبتنی بر تولید انبوه و باکیفیت، و توزیع عدالت‌محور، و مصرف به‌اندازه و بی‌اسراف، و مناسبات مدیریتی خردمندانه است و در سالهای اخیر از سوی اینجانب بارها تکرار و بر آن تأکید شده، به‌خاطر همین تأثیر شگرفی است که اقتصاد می‌تواند بر زندگی امروز و فردای جامعه بگذارد.	۵۸. تولید انبوه و باکیفیت ۵۹. توزیع عدالت‌محور ۶۰. مصرف به‌اندازه و بی‌اسراف ۶۱. مناسبات مدیریتی خردمندانه
راه‌حل این مشکلات، سیاستهای اقتصاد مقاومتی است که باید برنامه‌های اجرایی برای همه‌ی بخشهای آن تهیه و با قدرت و نشاط کاری و احساس مسئولیت، در دولت‌ها پیگیری و اقدام شود. درون‌زایی اقتصاد کشور، مولد شدن و دانش‌بنیان شدن آن، مردمی کردن اقتصاد و تصدیگری نکردن دولت، برون‌گرایی با استفاده از ظرفیتهایی که قبلاً به آن اشاره شد، بخشهای مهم این راه‌حل‌ها است. بی‌گمان یک مجموعه‌ی جوان و دانا و مؤمن و مسلط بر دانسته‌های اقتصادی در درون دولت خواهند توانست به این مقاصد برسند.	۶۲. توجه با اقتصاد مقاومتی ۶۳. مولد شدن و دانش‌بنیان شدن ۶۴. مردمی کردن اقتصاد و تصدیگری نکردن دولت ۶۵. مسلط بر دانسته‌های اقتصادی
فساد اقتصادی و اخلاقی و سیاسی، توده‌ی چرکین کشورها و نظامها و اگر در بدنه‌ی حکومتها عارض شود، زلزله‌ی ویرانگر و ضربه‌زننده به مشروعیت آنها است؛ و این برای نظامی چون جمهوری اسلامی که نیازمند مشروعیتی فراتر از مشروعیتهای مرسوم و مبنائی‌تر از مقبولیت اجتماعی است، بسیار جدی‌تر و بنیانی‌تر از دیگر نظامها است. وسوسه‌ی مال و مقام و ریاست، حتی در علوی‌ترین حکومت تاریخ یعنی حکومت خود حضرت امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) کسانی را لغزاند، پس خطر بروز این تهدید در جمهوری اسلامی هم که روزی مدیران و مسئولانش مسابقه‌ی زهد انقلابی و ساده‌زیستی میدادند، هرگز بعید نبوده و نیست؛ و این ایجاب میکند که دستگاهی کارآمد با نگاهی تیزبین و رفتاری قاطع در قوای سه‌گانه حضور دائم داشته باشد و به معنای واقعی با فساد مبارزه کند...	۶۶. عدم وجود فساد اقتصادی ۶۷. عدم وجود فساد اخلاقی ۶۸. عدم وجود فساد سیاسی ۶۹. مبارزه با فساد ۷۰. ساده‌زیستی ۷۱. زهد انقلابی ۷۲. نداشتن وسوسه مال و ریاست
همه باید بدانند که طهارت اقتصادی شرط مشروعیت همه‌ی مقامات حکومت جمهوری اسلامی است. همه باید از شیطان حرص برحذر باشند و از لقمه‌ی حرام بگریزند و از خداوند در این باره کمک بخواهند و دستگاه‌های نظارتی و دولتی باید با قاطعیت و حساسیت، از تشکیل نطفه‌ی فساد پیشگیری و با رشد آن مبارزه کنند. این مبارزه نیازمند انسانهایی باایمان و جهادگر، و منبع‌الطبیع با دستانی پاک و دل‌هایی نورانی است. این مبارزه بخش اثرگذاری است از تلاش همه‌جانبه‌ای که نظام جمهوری اسلامی باید در راه استقرار عدالت به کار برد.	۷۳. طهارت اقتصادی ۷۴. باایمان و جهادگر ۷۵. منبع‌الطبیع

متن بیانیه	کدهای مستخرج
عدالت در صدر هدفهای آوآیهی همهی بعثتهای الهی است و در جمهوری اسلامی نیز دارای همان شأن و جایگاه است؛ این، کلمهای مقدس در همهی زمانها و سرزمینها است و به صورت کامل، جز در حکومت حضرت ولی عصر (ارواحناfade) میسر نخواهد شد ولی به صورت نسبی، همه جا و همه وقت ممکن و فریضهای بر عهدهی همه بویژه حاکمان و قدرتمندان است... در جمهوری اسلامی، دلهای مسئولان به طور دائم باید برای رفع محرومیتها بتید و از شکافهای عمیق طبقاتی بشدت بیمناک باشد. در جمهوری اسلامی کسب ثروت نه تنها جرم نیست که مورد تشویق نیز هست، اما تبعیض در توزیع منابع عمومی و میدان دادن به ویژه خواری و مدارا با فریبگران اقتصادی که همه به بی عدالتی می انجامد، بشدت ممنوع است؛ همچنین غفلت از قشرهای نیازمند حمایت، به هیچ رو مورد قبول نیست. این سخنان در قالب سیاستها و قوانین، بارها تکرار شده است ولی برای اجرای شایسته آن، چشم امید به شما جوانها است...	۷۶. عدالت محوری ۷۷. عدالت در توزیع منابع ۷۸. واگذاری بر اساس شایستگی
استقلال ملی به معنی آزادی ملت و حکومت از تحمیل و زورگویی قدرتهای سلطه گر جهان است. و آزادی اجتماعی به معنای حق تصمیم گیری و عمل کردن و اندیشیدن برای همهی افراد جامعه است؛ و این هر دو از جملهی ارزشهای اسلامی اند و این هر دو عطیهی الهی به انسانهاست و هیچ کدام تفضل حکومتها به مردم نیستند. حکومتها موظف به تأمین این دو اند. منزلت آزادی و استقلال را کسانی بیشتر میدانند که برای آن جنگیده اند. ملت ایران با جهاد چهل ساله خود از جمله آن ها است...	۷۹. تصمیم گیری برای عموم و نه خواص
... از ارزشهای انقلابی و ملی خود، یک گام هم عقب نشینی نکند؛ از تهدیدهای پوچ آنان نهراسد؛ و در همه حال، عزت کشور و ملت خود را در نظر داشته باشد و حکیمانه و مصلحت جویانه و البته از موضع انقلابی، مشکلات قابل حل خود را با آنان حل کند. در مورد آمریکا حل هیچ مشکلی متصور نیست و مذاکره با آن جز زیان مادی و معنوی محصولی نخواهد داشت.	۸۰. توجه به عزت ملی ۸۱. حل مشکلات از طریق مصلحت اندیشی
سخن لازم در این باره بسیار است. آن را به فرصتی دیگر وامیگذارم و به همین جمله اکتفا میکنم که تلاش غرب در ترویج سبک زندگی غربی در ایران، زیانهای بی جبران اخلاقی و اقتصادی و دینی و سیاسی به کشور و ملت ما زده است؛ مقابله با آن، جهادی همه جانبه و هوشمندانه می طلبد که باز چشم امید در آن به شما جوان ها است.	۸۲. توجه به سبک زندگی اسلامی- ایرانی

نتایج مندرج در جدول ۱ حاکی از آن است که ۸۲ کد اولیه از تحلیل مضمون متن بیانیه حاصل شده است. پس از استخراج کدهای اولیه، کدگذاری محوری صورت گرفت و کدهای مشابه ادغام و دسته بندی های مربوطه صورت گرفت که نتایج آن در جدول ۲ ارائه شده است.

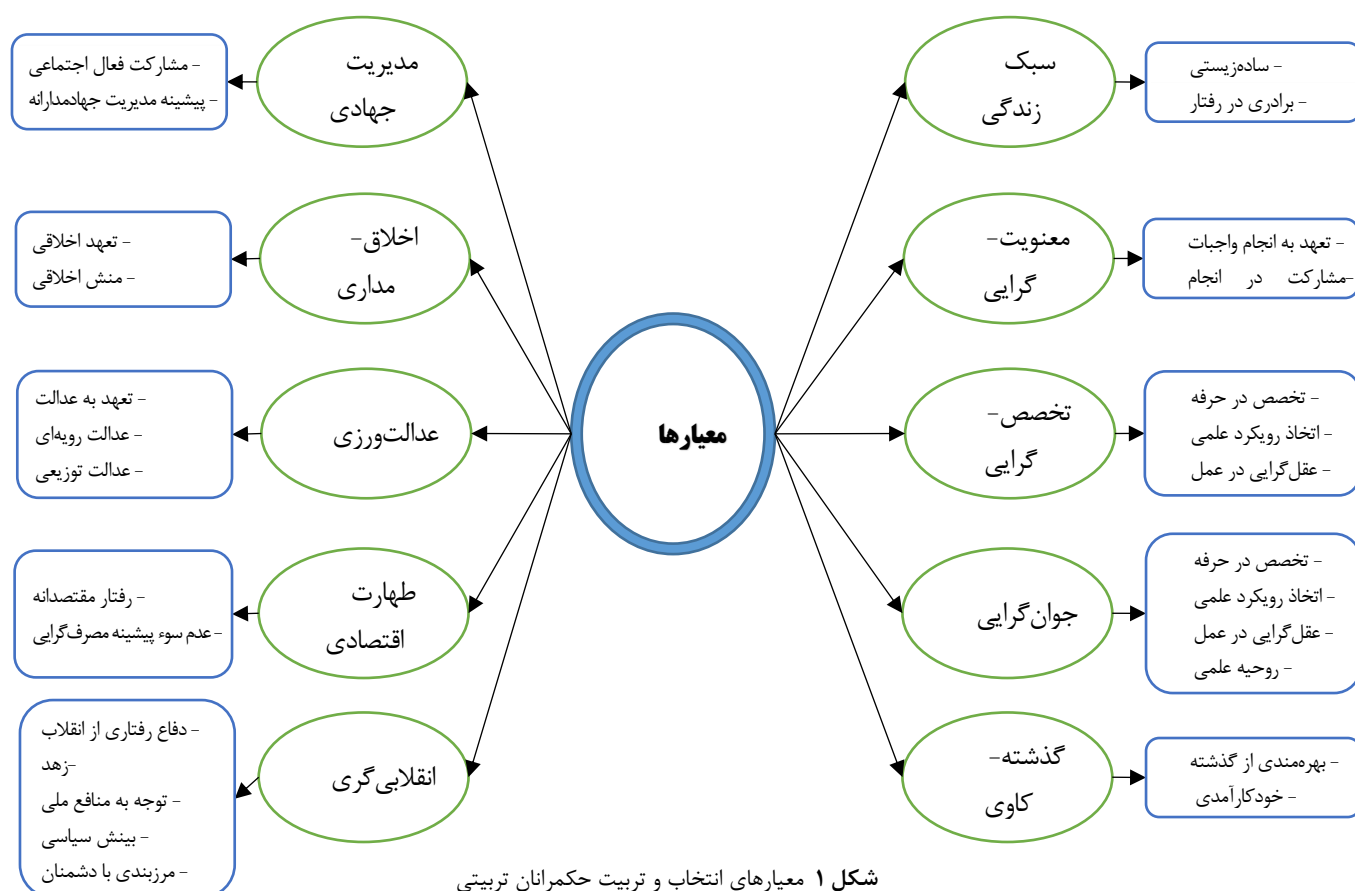
جدول ۲ نتایج حاصل از کدگذاری محوری		
کدهای مستخرج اولیه	مقوله های اصلی	ابعاد
مدیریت جهادی / اردوهای جهادی / عمل جهادی / باایمان و جهادگر / مشارکت اجتماعی / فعالیت های نیکوکارانه / بسیج سازندگی	مدیریت جهادی	- مشارکت فعال اجتماعی - پیشینه مدیریت جهادمدارانه
تعهد به اخلاق / اخلاق مداری / معنویت و اخلاق / منش و رفتار اخلاقی و معنوی / عدم وجود فساد اخلاقی	اخلاق مداری	- تعهد اخلاقی - منش اخلاقی
تعهد به عدالت / عدالت و مبارزه با فساد / توزیع عدالت محور / عدالت محوری / عدالت در توزیع منابع / تصمیم گیری برای عموم و نه خواص	عدالت ورزی	- تعهد به عدالت - عدالت رویه ای - عدالت توزیعی
مصرف به اندازه و بی اسراف / مناسبات مدیریتی خردمندانه / توجه با اقتصاد مقاومتی / عدم وجود فساد اقتصادی / مبارزه با فساد / اقتصاد / طهارت اقتصادی / نداشتن وسوسه مال و ریاست	طهارت اقتصادی	- رفتار مقصدانه - عدم سوء پیشینه مصرف گرایی
جوشش انقلابی / دفاع ابدی از نظریه نظام انقلابی / نگاه انقلابی / روحیهی انقلابی / حراست از انقلاب / زهد انقلابی / پای بندی به شعارها و آرمان های انقلاب دفاع از ارزش ها / پای بندی به اصول / بینش سیاسی / عدم وجود فساد سیاسی حساسیت نسبت به مرز بندی با دشمنان / روابط خارجی و مرز بندی با دشمن / تعهد به آزادی / تعهد به استقلال / تعهد به عزت / ایستادگی در برابر زورگویان / دفاع از مظلومان / استقلال و آزادی / عزت ملی / توجه به عزت ملی	انقلابی گری	- دفاع رفتاری از انقلاب - زهد - توجه به منافع ملی - بینش سیاسی - مرز بندی با دشمنان
سبک زندگی / ساده زیستی / توجه به سبک زندگی اسلامی- ایرانی / تعهد به برادری // منبع الطبع	سبک زندگی اسلامی- ایرانی	- ساده زیستی - برادری در رفتار
تعهد به معنویت / معنویت / انجام واجبات / شرکت در مراسم دینی	معنویت گرایی	- تعهد به انجام واجبات - مشارکت در انجام مستحبات

کارآموده/ تخصص گرای/ نیروی انسانی کارآمد/ / حل مشکلات از طریق مصلحت- اندیشی/ نیروی انسانی مستعد/ واگذاری بر اساس شایستگی/ عقلانیت/ علم و پژوهش/ دانشورزی/ احساس مسئولیت در تولید علم/ مسلط بر دانسته‌های اقتصادی	تخصص گرای	• تخصص در حرفه • اتخاذ رویکرد علمی • عقل گرای در عمل • روحیه علمی
حضور جوانان مؤمن، دانا و پرانگیزه/ جوان گرای/ پرانگیزه/ نگاه خوش بینانه به آینده/ حساسیت مثبت به نقدها	جوان گرای	• انگیزه‌مندی • تلاش‌گری • جوان بودن • نقدپذیری
شناخت درست گذشته/ درس گرفتن از تجربیات/ اعتقاد به اصل ما می‌توانیم	گذشته‌کاوی	• بهره‌مندی از گذشته • خودکارآمدی

نتایج جدول ۲ حاکی از آن است که معیارهای انتخاب، نگهداشت و تربیت حکمرانان تربیتی، شامل ده مقوله اصلی مدیریت جهادی، اخلاق‌مداری، عدالت‌ورزی، طهارت اقتصادی، انقلابی‌گری، سبک زندگی اسلامی-ایرانی، معنویت‌گرایی، تخصص‌گرایی، جوان‌گرایی و گذشته‌کاوی است.

۴- بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف شناسایی معیارهای انتخاب، تربیت و آماده‌سازی حکمرانان تربیتی بر اساس آموزه‌های سند بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی انجام پذیرفت. نتایج تحلیل مضمون متن سند بیانیه نشان داد معیارهای اصلی برای انتخاب و تربیت حکمرانان تربیتی در قالب شکل ۱ باید مورد توجه قرار گیرد.

یکی از معیارهای شایسته‌گزینی توجه به موضوع مدیریت جهادی است. از منظر مقام معظم رهبری "در زمینه‌ی خدمت، کار را باید جهادی کرد؛ جهادی به معنای بی‌قانونی نیست. دوستانی که ما سال‌ها با خیلی از شماها کار کردیم -با بسیاری از شما برادرها در زمینه‌های مختلف همکاری داشتیم- می‌دانید روحیه‌ی من را، من آدم دعوت‌کننده‌ی به بی‌قانونی نیستم؛ بشدت ضدّ

این بی‌قانونی هستیم، اما معتقدم در همان چهارچوب قانون، دو جور می‌شود کار کرد: یک کار مرسوم اداری، یک کار کار جهادی. کار جهادی یعنی از موانع عبور کردن، موانع کوچک را بزرگ ندیدن، آرمانها را فراموش نکردن، جهت را فراموش نکردن، شوق به کار؛ این کار جهادی است. کار را باید جهادی انجام داد تا ان شاء الله خدمت بخوبی انجام بگیرد" (بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیأت دولت، ۱۳۹۲/۰۶/۰۶). بر اساس نتیجه به دست آمده مدیریت جهادی دو مؤلفه اساسی دارد: مشارکت فعال اجتماعی و پیشینه مدیریت جهادمدارانه. در متن بیانیه آمده است: "مدیریت‌های جهادی الهام‌گرفته از ایمان اسلامی و اعتقاد به اصل «ما می‌توانیم» که امام بزرگوار به همه ما آموخت، ایران را به عزت و پیشرفت در همه عرصه‌ها رسانید." بر این اساس، یکی از عوامل مهم در شناسایی و تربیت حکمرانان تربیتی عمل جهادی و مدیریت جهادی است.

معیار دیگر در عرصه شناسایی حکمرانان تربیتی، *اخلاق‌مداری* است. مبنای اخلاق از دیدگاه امام علی (ع) حق‌مداری و دستورهای الهی است. اصل اساسی حکومت آن است که خداوند بالاترین ارزش است و تمام ارزش‌های دیگر، در جهت قرب به او معنا پیدا می‌کند. خوبی یعنی قرب به خدا و بدی، یعنی دوری از او. وقتی خداوند تنها ارزش و کمال مطلق باشد، هرگز حاکم نباید حکومت را برای خود، منبع درآمد یا فضیلتی بداند، بلکه آن را ودیعه‌ای الهی می‌داند، که در این صورت، این اعتقاد به تمام برنامه‌های او جهت می‌دهد و همه آن‌ها را صبغه الهی می‌زند (رنجبر، ۱۳۸۸). بر اساس کدهای به دست آمده از تحلیل متن دو مؤلفه تعهد اخلاقی و منش اخلاقی تعیین‌کننده اخلاق‌مداری است. از یک طرف تعهد فرد نسبت به اخلاق و مسائل اخلاقی بسیار مهم است و از سوی دیگر، تبلور رگه‌های اخلاقی در رفتار و منش مدیر باید نمایان باشد.

معیار دیگر، *عدالت‌ورزی* است. حضرت علی (ع) در این رابطه می‌فرماید: «عدالت، ملاک هر چیز است» (غررالحکم، ج ۱، ص ۵۷، حکمت ۲۱۶). عدل یکی از صفات الهی است که به دلیل جایگاه ویژه و اهمیت خاصی که دارد، از آن با عنوان مجموع *مُحَسِّنَات* یاد می‌شود. لزوم برپایی عدل در جامعه اسلامی و این که چرا در اسلام، تأکید زیادی بر برقراری عدالت شده است، به راحتی و از طریق نظریات مختلف، قابل دفاع است که نخستین آن‌ها نظریه «فطرت» است. بر طبق این نظریه، فطرت آدمی از درون، او را به عدالت‌ورزی و عدالت‌خواهی سوق می‌دهد و انسان، همواره از بی‌عدالتی در رنج است. بنا بر این، فضیلت عدالت‌خواهی، در همه انسان‌ها وجود دارد و بر این اساس، پایه تعالیم اسلام نیز بر مبنای اصلی ثابت و جاودان قرار دارد. به طوری که اصل عدالت، یکی از مقیاس‌های اساسی سنجش اعمال در اسلام است و راه رسیدن افراد به کمال لایق خودشان عبور از مجرای عدالت است. عدالت، تنها میزان و معیاری برای ارزشیابی زندگی فرد و خانوادگی و اجتماعی انسان نیست، بلکه تمام هستی و نظام آفرینش نیز بر اساس معیار عدل و تعادل، استوار و پا بر جاست.

یکی از مفاهیمی که در بیانیه گام دوم وارد ادبیات مدیریتی و سیاسی کشور شد، واژه *طهارت اقتصادی* بود. به طوری که بر اساس متن بیانیه این ویژگی شرط مشروعیت همه‌ی مقامات حکومت جمهوری اسلامی معرفی شده است. بر اساس متن "همه باید از شیطان حرص بر حذر باشند و از لقمه‌ی حرام بگریزند و از خداوند در این باره کمک بخواهند و دستگاه‌های نظارتی و دولتی باید با قاطعیت و حساسیت، از تشکیل نطفه‌ی فساد پیشگیری و با رشد آن مبارزه کنند." از این رو، رفتار مقتصدانه و عدم سوء پیشینه مصرف‌گرایی و پرهیز از فساد می‌تواند یکی از معیارهای اساسی در شناسایی حکمرانان تربیتی باشد. حکمرانان تربیتی از آن جهت که نقش الگویی و اسوه در جامعه دارند باید خود مبرا از هرگونه فساد به ویژه فساد اخلاقی و مالی باشند.

ویژگی دیگر برای حکمرانان تربیتی، *انقلابی‌گری* است. این خصیصه با مؤلفه‌هایی هم‌چون دفاع رفتاری از انقلاب، زهد، توجه به منافع ملی، بینش سیاسی و مرزبندی با دشمنان شاید فقط در ادبیات انقلاب اسلامی ایران نمود داشته باشد و خاص زمینه کشور ماست. پای‌بندی به مبانی و ارزش‌های اساسی اسلام و انقلاب، هدف‌گیری آرمان‌های انقلاب و همت بلند برای رسیدن به آن‌ها، پای‌بندی به استقلال کشور، حساسیت در برابر دشمن و نقشه دشمن و عدم تبعیت از آن و در نهایت تقوای دینی و سیاسی، پنج خصیصه اصلی انقلابی‌گری از نظر مقام معظم رهبری، بیان شده است (سایت مقام معظم رهبری، ۱۳۹۵/۳/۱۴). بر این اساس، برای انتخاب‌گران حکمرانان تربیتی باید این موضوع مسجل شده باشد که فرد دارای این خصیصه باشد و الا در فرایند ارائه خدمات، دچار لغزش شده و در معرض مسائلی از جمله نفوذ دشمنان قرار خواهد گرفت.

ویژگی دیگر برای حکمرانان تربیتی، *سبک زندگی اسلامی-ایرانی* است. سبک زندگی که شامل مجموعه رفتارها و الگوهای کنش هر فرد که معطوف به ابعاد هنجاری و معنایی زندگی اجتماعی می‌باشد اطلاق می‌شود و نشان‌دهنده کم و کیف نظام باورها و کنش‌های فرد است. به عبارتی سبک زندگی بر ماهیت و محتوای خاص تعاملات و کنش‌های اشخاص در هر جامعه دلالت دارد

و مبین اغراض، نیات، معانی و تفاسیر فرد در جریان عمل روزمره و زندگی روزانه است (زارعان و فاضلیان، ۱۳۹۸). چنین برداشتی از مفهوم سبک زندگی، علاوه بر این که پشتیبانی جدیدترین دیدگاه‌های مطرح در این عرصه را به همراه دارد، از قابلیت خوبی برای بومی سازی مفهوم سبک زندگی بر اساس اقتضائات جامعه اسلامی برخوردار است. تمرکز اندیشمندان بر شاخص‌هایی مانند الگوی مصرف، شیوه گذران اوقات فراغت، الگوهای تمرکز بر علاقمندی‌ها، آداب معاشرت، الگوهای زندگی خانوادگی و بهداشت و سلامت، نشان می‌دهد که مطالعات سبک زندگی حول یک محور عمومی با عنوان کلی «سلیقه» دور می‌زند (مهدوی کنی، ۱۳۸۶: ۲۱۶). مدیران و حاکمان تربیتی باید مروج این نوع سبک زندگی و عامل به آن باشند.

معنویت‌گرایی یکی دیگر از معیارهای انتخاب و تربیت حکمرانان تربیتی است. در این ویژگی، علاوه بر تعهد به انجام واجبات، شرکت در مراسم دینی و مشارکت در انجام مستحبات نیز مطرح نظر است. معنویت فضای اصلی تمامی محیط‌های تربیتی را تشکیل می‌دهد. در بیانیه گام دوم آمده است "فعالان جوان، در همه‌ی میدان‌های سیاسی و اقتصادی و فرهنگی و بین‌المللی و نیز در عرصه‌های دین و اخلاق و معنویت و عدالت، باید شانه‌های خود را به زیر بار مسئولیت دهند، از تجربه‌ها و عبرت‌های گذشته بهره گیرند". بر این اساس، اخلاق‌مداری و معنویت‌گرایی می‌تواند به صورت مکمل در بازآرایی ویژگی‌ای خاص برای حکمرانان تربیتی نقشی بی‌بدیل داشته باشد.

از دیگر ویژگی‌هایی که در گام دوم انقلاب روی آن تأکید شده است، تخصص‌گرایی است. تخصص‌گرایی که امروزه از ضرورت‌های زندگی اجتماعی محسوب می‌شود به عنوان یک اصل عقلایی پذیرفته شده است و دلیل آن نیز این است که یک انسان به دلیل محدودیت عمر و توان فکری نمی‌تواند در همه زمینه‌های علمی تخصص پیدا کند پس به لحاظ عقلانی بهتر است هر فرد در یک یا چند زمینه محدود تخصص پیدا کند و دیگران از این تخصص او بهره برند و وقتی در جامعه هر فردی یک تخصص داشته باشد همه نیازهای عمومی جامعه پاسخ داده خواهد شد. بر اساس کدهای به دست آمده تخصص در حرفه، اتخاذ رویکرد علمی و عقل‌گرایی در عمل از جمله مشخصه‌های تخصص‌گرایی است. در متن بیانیه از واژه اندیشمندان جوان استفاده شده است، اندیشمندی و ممحضی خاص تخصص‌گرایی است. در این زمینه حکمرانان تربیتی بایستی در عرصه قبول مسئولیت دارای تحصیلات و سابقه مرتبط باشند و علاوه بر آن این سوابق حاکی از آن باشد که فعالیت‌های صورت گرفته بایست مبتنی بر رویکرد علمی و عقل جمعی بوده باشد.

جوان‌گرایی، یکی از کلیدواژه‌های اصلی بیانیه گام دوم است. واکاوی مفاهیم و مضامین مندرج در منویات مقام معظم رهبری در چند سال گذشته حاکی از آن است که معظم له در سالیان اخیر بر استفاده از ظرفیت جوانان در جای جای مدیریت کشور تأکید نموده‌اند اما تأکید ایشان بر موضوع جوان‌گرایی در بیانیه تأکیدی مؤکد دارد. از آن جا که نسل انقلابی هم اکنون در سنین ۳۰ تا ۴۰ سالگی قرار دارند، در آستانه باروری فکری و عملی قرار دارند. نیروی جوانی که سرشته به انگیزه و تفکر ناب است می‌تواند مشکلات و مسائل پیش روی انقلاب را از میان بردارد. از این رو، از مهم‌ترین ویژگی حکمرانان تربیتی، جوان بودن، اندیشمند بودن و اخلاق‌مدار بودن است.

آخرین ویژگی برگرفته از متن سند، گذشته‌کاوی برای ساختن آینده است. واکاوی تاریخی برای ادامه قوت‌ها و رفع ضعف‌ها در هر شیوه مدیریتی یک اصل است که می‌تواند از طرق مختلفی هم‌چون مدیریت دانش و تجربیات به نحو مطلوبی صورت گیرد. در این زمینه، هر مدیری باید روش‌های بهره‌مندی از تجربیات زیست شده و تجربه شده قبلی را بیاموزد و در عمل به کار گیرد. این ویژگی در تربیت حکمرانان تربیتی بسیار مهم است.

بیانیه گام دوم به عنوان نقشه راه آینده توصیه‌های هفتگانه‌ی مدیریتی به عنوان رسالت امت در ادامه‌ی راه، مبتنی بر امید واقع‌بینانه در محورهای علم و پژوهش، معنویت و اخلاق، اقتصاد مقاومتی، استقلال و آزادی، عدالت و مبارزه با فساد، عزت ملی و مرزبندی با دشمن، و سبک زندگی از جمله مبانی اصلی بازگشت به نصاب مدیریت انقلابی و جهادی و رسیدن به سطح تراز در مولفه‌های پاک‌دستی، ساده‌زیستی، عدالت خواهی و فساد ستیزی، زیست مردمی و انقلابی و اقدام جهادی است. در این مقاله ضمن بر شمردن معیارهای اساسی، مؤلفه‌های مهم آن با تحلیل متن اصلی بیانیه استخراج شدند. پیشنهاد می‌گردد در ادامه این پژوهش، گروهی برای تدوین ابزار سنجشی اقدام نمایند. ضمناً پژوهشگران آتی می‌توانند با تحلیل اسناد مرتبط دیگر، به مقایسه تطبیقی و تحلیلی با نتایج این پژوهش اقدام نمایند.

۵- مراجع

- بازرگان، عباس (۱۳۹۸)، مقدمه‌ای بر روش‌های تحقیق کیفی و آمیخته، تهران: نشر دیدار.
- بالوی، مهدی؛ بیات کمیتکی، مهناز (۱۳۹۳)، اندیشه حکمرانی و مبنای مشروعیت سیاسی دولت از منظر آیت‌الله-العظمی امام خمینی، فصلنامه پژوهش‌های فقهی، ۱۰(۳)، ۵۴۹-۵۸۴.
- حاج علی‌اکبری، محمدجواد (۱۷ فروردین ۱۳۹۸)، نکات کلیدی در تحلیل بیانیه گام دوم، برگرفته از سایت <http://farhangesadid.ir/fa/news>
- خواستار، حمزه (۱۳۸۸)، ارزیابی روشی برای محاسبه‌ی پایایی مرحله‌ی کدگذاری در مصاحبه‌های پژوهشی، فصلنامه علمی-پژوهشی روش‌شناسی علوم انسانی، ۱۵ (۵۸)، ۱۶۱-۱۷۴.
- درزی، قاسم؛ صدریه، پیام (۱۳۹۴)، نگرشی میان‌رشته‌ای به حکمرانی خوب؛ زمینه‌مندسازی حکمرانی خوب در قرآن و نهج‌البلاغه، فصلنامه پژوهش‌های نهج‌البلاغه، ۴۶، ۱۰۳-۱۲۶.
- رنجبر، مقصود (۱۳۸۸)، اخلاق مداری در سیاست علوی، مجله پگاه حوزه، ۲۶۲، ۱۳-۳۱.
- زارعان، منصوره؛ فاضلیان، نفیسه (۱۳۹۸)، عوامل موثر بر تحقق سبک زندگی اسلامی در خانواده از منظر فرهیختگان حوزه علمیه خواهران، مجله اسلام و مطالعات اجتماعی، ۲۴، ۱۲۹-۱۴۴.
- سایت مقام معظم رهبری (۱۳۹۵/۰۳/۱۴)، پنج شاخص انقلابیگری، انقلابی بودن و انقلابی ماندن، برگرفته از سایت <http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33258>
- محمدپور، احمد (۱۳۹۲)، روش تحقیق کیفی ضد روش ۱ (چاپ دوم)، تهران: انتشارات جامعه شناسان.
- مفتاح، محمدهادی؛ قاسمی، غلامعلی؛ کردنژاد، نسرین (۱۳۹۴)، امکان‌سنجی اجرای نظریه حکمرانی خوب در جوامع اسلامی با تأکید بر جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه پژوهش تطبیقی حقوق اسلام و غرب، ۲(۲)، ۱۷۵-۱۵۱.
- مهدوی کنی، محمدسعید (۱۳۸۷)، مفهوم سبک زندگی و گستره آن در علوم اجتماعی، فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، ۱(۱)، ۱۹۹-۲۳۰.

Bowen, C; Bowen, W. M. (2008). Content Analysis; In Kaifeng Yang and Gerald J. Miller, Handbook of research methods in public administration. New York: Taylor & Francis.

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology, 3, 77-101.

Holloway, I., & Wheeler, S. (2010). Qualitative research in nursing and healthcare. Oxford, UK: Blackwell.